

LAZIO

VESTINGEN EN LEKKERE WIJN

Op een boogscheut van Toscane en Umbrië ligt onbekend Lazio zijn bezoekers te verleiden. Met charmante vestingen, het grootste vulkanische meer van Europa en de rust die je verderop een pak minder makkelijk vindt. En heerlijk wijn met een vreemde naam waar een prachtig verhaal aan kleef. **TINEKE ZWIJGERS**

Restaurant De Giggetto aan de oever van het Lago di Bolsena: gefilde vis recht uit het meer op ons bord.

Mooi wezen op

«Zie je dat rijtje bomen en die heg? Daar begint Toscane.» Westaan op de hoogste dieptepunt van het 10de-eeuwse Castello di Procono en kasteeleigenaar Cecilia Cecchini Bisoni wijst op de plek waarvoor Toscaanse soldaten kogels afschoten op het kasteel van haar voorouders. De gaten in de muur herinneren daar nog altijd aan. Tijdens de rondleiding vertelt Cecilia geroutineerd over de vele vuurplassen. En uskische vazen, muurschilderingen en de bijzondere ophaalbrug naar de hoogste vertrekken van de oude wootoren. Maar haar ogen gaan pas echt glimmen bij het portret van de verre 'woortante' die aan het begin van de 18de eeuw het zwarte schaap van de familie werd genoemd. Zij weigerde paard te rijden in amazonezit of te trouwen met de man die haar familie voor haar koos. Is het toeval dat deze tante dezelfde oogpoging heeft als onze gastvrouw, jaloersmakend jeugdig voor haar leeftijd?

«In het dorp Montefiascone trof de bediende van de Duitse bisschop zo'n uitzonderlijk goede wijn aan dat hij op de deur 'Est! Est! Est!!!' schreef. Oftewel: 'Hier is 't! Hier is 't!! Hier is 't!!!»

We ontmoeten signora Cecilia gisteravond, toen wij aanschoven in het kleine restaurant op de begane grond van haar kasteel. In perfect Engels legde zij ons het menu uit, liet wat wijnen proeven en vertelde over de concerten en diners die zij 's zomers organiseert in de wootoren.

«Tot onze vastgestaste behoort de Vlaamse violist Sigiswald Kuijken.» Dineren bij kaarslicht in de kasteel-tuin klinkt ons als muziek in de oren, maar deze gewone avond in de intieme eetzaal bij de open haard zullen wij evenmin ooit vergeeten.

Flaneren langs vulkaan
De kleine vesting Procono, met zijn smalle straatjes en intieme pleintjes rond het imposante kasteel, was ons misschien niet eens opgevallen als we niet waren getipt door Eline van Agriturismo Casale le Crete. Onze Hollandse gastvrouw, naar Italië verhuisd voor de liefde, is een bron van kennis over de mooiste dorpen en de fijnste restaurants in de omgeving. En

het lijkt wel alsof de hele regio er mee volgestrooid is. Vanaf ons terras in Casale le Crete zien we zo al drie hooggelegen vestingen liggen. Geen wonder natuurlijk, gezien de interesse in deze noordelijke uitheide bij overburen Toscane en Umbrië.

Ook vanuit ons tweede logeeraadres in de regio hebben we zo'n betoverend uitzicht. De in de eeuwige gelege Agriturismo Montebello biedt een weidse blik op het Lago di Bolsena en het gelijknamige stadje aan de oever. We parkeren de wagen aan de boulevard langs dit grootste kratmeer van Europa en flaneren net als de Italianen enige tijd langs het water. Met dit vers hill, wijgen niet van het uitzicht over het diepblauwe water, veel Italianen kijken vooral op hun telefoon. We wandelen verder over een brede door platanen beschaduwde laan richting historisch centrum, gaan door een oude stadspoort en klimmen naar het kasteel. Tegenover de toegangspoort strijken we neer bij Enoteca Aenos, een smalle wijnbar met bankjes voor de deur waar het heerlijk mensen kijken is. Hoog tijd voor een wijnprouwerij.

Drie uitroepstekens
Lazio heeft de naam hoog te houden dat men hier de wijn maakt met het

mooiste verhaal. De Duitse bisschop annex wijnliefhebber Johannes Defuging eens op weg naar Rome en studeerde zijn bediende vooruit om de beste wijnen te zoeken. De bediende moest daar met krijt op de deur 'Est!' schrijven. Latijn voor 'Hier is het!' Dan wist Johannes waar hij het best hield kon houden. In het ten zuiden van Bolsena gelegen dorp Montefiascone trof de bediende alle uitzonderlijk goede wijn aan dat hij op de deur schreef: 'Est! Est! Est!!!' Met een opletend aantal uitroepstekens. De bisschop was het helemaal met hem eens, reisde niet eens meer verder naar Rome en stierf enkele jaren later in Montefiascone aan een alcoholvergiftiging. Op Johannes' tombe in de plaatselijke kerk van San Flaviano lezen wij al het opschrift 'Est! Est! Est!!!' Wegens te veel Est stierf hier mijn heer Johannes Defug'.

Terug naar de wijnbar in Bolsena, waar wij uiteraard vragen naar twee glazen van de beste en bijzondere wijn. De

BIJ RUSTIGE BUUR VAN TOSCANE EN UMBRIË

Heerlijk wijn proeven en mensen kijken op de bankjes voor Enoteca Aenos in Bolsena.

Verdwalen van uitzicht naar uitzicht in de steegjes van Castiglione in Teverina.

een rots

eigenaar kijkt bedenklijk. «Weet je het zeker? Het verhaal is mooier dan de wijn.» Of hij ons iets beters kan aanbieden? Hij schenkt een bodem in een glas, nodigt ons uit om te proeven en vertelt dat dit ook een wijn uit de regio is, maar dan gemaakt van de vermentino-druif. «Veel beter!» We vinden 'n inderdaad heerlijk gaan naar buiten met een glas van beide wijnen. De Est! Est! Est!!! is goed, maar valt inderdaad een beetje weg bij de Vermentino, die ook wat duurder is. De conclusie: de ene het beste verhaal, de andere de lekkerste wijn.

Als een filmdecor
Een van de bekendste bezienswaardigheden van Lazio is Civita Bagnoregio, bijnaam: 'de stad die sterft'. De historische kern ligt hoog op een rots, omringd door ravijnen, die langzaam afkalft. De eerste aanblik maakt diepe indruk en wet associaties met de decor van fantasy-films, zoals 'The Lord of the Rings'. Vroeger moesten de bewoners het diepe dal over stenen, tegenwoordig hangt er een metaalen brug tussen Civita en het nieuwe Bagnoregio. We zijn vroeg de brug

overgegaan en hebben de oude kern bijna voor onszelf. We zwerven door de steegjes, bestellen een espresso aan de bar van een café en wandelen door de tuin van een souvereinwinkel aan de versterkte rand van de vesting. Er

«Op de steiger genieten de gasten met de voeten in het water van een glas wijn. Dit is 'la dolce vita'»

wonen nog maar een paar mensen in Civita, degenen die er werken, lopen dagelijks heen en weer. Als we tegen lunchtijd weer vertrekken, zijn de banken met toeristen gearriveerd en lopen de straatjes vol. Het is een nationale feestdag en het zijn vooral Italianen, dus zo druk is het niet elke dag. Bagnoregio ligt aan een wijnroute, die we na ons bezoek gaan volgen.

We passeren romantisch glooiende wijngaarden, waar we welkom zijn om wijn te proeven en bezoeken het wijnmuseum in het stadje Castiglione in Teverina. Maar we zijn vooral steeds weer gecharmeerd van de oude dorpen die, vaak onopgemerkt door toeristen, mooi staande wezen op een eenzame rots. Als we na het wijnmuseum nog wat rondwandelen in Castiglione in Teverina, komen we al snel terecht in de onmisbare historische kern. Hier wordt nog geleefd en lopen we tussen het wasgoed door van uitzicht naar uitzicht. Sommige huizen ogen verwaarloosd, andere worden opgeknapt. En bijna iedereen groet vriendelijk: ciao! We besluiten de toer met een duik in het Lago di Bolsena en een maaltijd in restaurant De Giggetto aan de oever. Nog een tip van onze Hollandse gastvrouw Eline. De middag is perfect. De zon zet het stadje Bolsena aan de overkant in een warme gloed, op de steiger genieten gasten met de voeten in het water van een glas wijn. En onze ober serveert met uitbundige charme een bord gefilde vis met meer. Dit is la dolce vita, het goede leven. Te vinden in Lazio.

PRAKTISCH

BOEKEN: Het motto 'Waar iedereen rechts afslaat, gaat Eliza links' staat garant voor bijzondere en kleinschalige accommodaties. Een vakantiej reisorganisatie Eliza Was Here boek je standaard inclusief vlucht, verblijf en all-inclusive huurots. Een acht-daagse vakantie op basis van B&B in La Riserva Montebello kost vanaf € 590 (september-oktober) per persoon. Het verblijf (logies) in Casale le Crete kost vanaf € 515 (september-oktober) per persoon. www.elizawashere.be

REISGIDS: De prettig geschreven en in autoroutes opgedeelde reisgids Lazio en het beste van Rome van journalist Ewout Kleekens is een prima metgezel in Lazio (Edicola 2017, € 22,50).

MEEER INFO: www.visitlazio.com (toeristische info), www.castellodiprocono.it (kasteelrestaurant), www.enotecaanos.org (wijnbar), www.trattoriadegiggetto.com (restaurant)

Omringd door ravijnen ligt Civita Bagnoregio hoog op een rots die langzaam afkalft. Foto: Dorin Koppenburg